

Haridus tagab maaelu konkurentsivõime

Kui Eesti jätkab lääneriikide arenguloogikat, annab primaarsektor – põllundus, metsandus ja kalandus – kümne aasta pärast põhitöökoha kolmele neljale protsendile Eesti elanikest. Ja seda sõltumata sellest, kas toidame ennast ise või toodame teist sama palju ekspordiks.

Mida hakkavad vähem kui kümne aasta pärast tegema inimesed, kes põllul, metsas ja laudas enam masinate kõrvale ei mahu, ning laulva revolutsiooni beebibuumi-titeluva noored, kes gümnaasiumipingist ellu astuvad?

Eesti piirkondlik ja riigi kui teraviku areng sõltub sellest, millise hariduse saavad inimesed maapiirkondades ja milliseks kujuneb nende konkurentsivõime Eesti ja kogu Euroopa kontekstis.

Regiooni arengutaseme ja heaolu kindlustab elujõuline ettevõtlus, mis tagab töökohad ja maksubaasi. Üldjuhul on parem, kui tegemist on kohapealsete ja iseseisvate ettevõtetega. On hea, kui need on tugevad, aga veel parem, kui neid on palju. Teiseks on oluline tagada maapiirkondade elanike ühtlane

haridusbaas, mis võimaldab neid rakendada kõrget kvalifikatsiooni ja vastutust nõudvatel hea palgalistel töökohtadel. Piirkonna kestvaks arenguks on vajalik nii kohalik ettevõtjaskond kui oskustöölise kaader. Ettevõtja tuleb ja jääb piirkonda, kus talle on loodud head tegutsemis- või elamistingimused. Viimaste alla kuuluvad turvaline elukeskkond ning hea avalik (näiteks laste koolihariduse kvaliteet) ja isikuteenindus.

Üldjuhul on väiketootmise ja kaubandusega tegelevatel ettevõtjatel võimalik leida töötajaskond kohapealt. Siiski on töötajate tase ja võimalus neid valida positiivne ka väikeettevõtte asukoha üle otsustamisel.

Hoopis rohkem mõeldakse töötajate värbamisel nende oskuste peale suurettevõtetes ja rahvusvahelistes kontsernides. Samuti võimaluste peale, kuidas seniseid inimesi võimalikult hõlpsasti ümber õpeta-

**GARRI
RAAGMAA**
*TÜ ühiskonna-
geograafia
doktorant,
Möödukad*

da. Ruumi-, energiavarustuse- ja maaomandi küsimused on hetkel veel olulised, kuid muutuvad üha enam teisejärguliseks.

Juba praegu, seda enam kümne aasta pärast, mil Eesti on minetanud madalate kulude ja palkadega maa staatuse, on nii üksikute regiooni- kui kogu riigi arengu alus töötajate kõrge kvaliteet ja maailmastandarditega kursisolek.

Juba mitu aastat on Eesti liikunud elitaarse ühiskonna poole. Eriti selgelt on selles suunas astunud haridus. Vanemad, kes soovivad ja suudavad kindlustada oma laste tulevikku, tahavad anda neile parima võimaliku hariduse. Seejuures jäävad linnade lähialade koolid ilma oma võimekamatest õpilastest ja õpetajatest. Koondutakse eeskätt Tallinna, Tartu, Pärnu ja suuremate maakonnalinnade eliitkoolidesse.

Selline tendents on põhjustanud hariduse kvaliteedi polariseerumise, mis eriti teravalt lööb maapiir-

kondade elanike konkurentsivõime pihta. Kui arvestada, et paljudes maakoolides ei ole juba aastaid olnud pedagoogikoolitusega aineõpetajaid, keda asendavad äsja keskkooli lõpetanud noored või endiste ühismajandite agronoomid-zootehnikud, võib laste pärast muretsevad vanemad mõista.

Väikese osa laste ja õpetajate koondumine mõnekümnesse eliitkooli ei ole lahendus. Esiteks tähendab see osade piirkondade isearenguvõime kadu, sest kui lahkuvad võimekamad õpilased ja õpetajad (uute juurdetulekust rääkimata), soikub parafamatult kohalik kultuurielu ja sotsiaalne aktiivsus.

Teiseks tekib suuri raskusi piirkonna inimpotentsiaali rakendamisega, sest õpilased, kes suudavad paremini õppida, ei saa seda teha tänu õpetuse madalale tasemele ja vanemate kesisele rahakotile. Ning noored, kes tahavad tööd, ei saa seda, sest kohapeal ei tegutse ettevõtjaid, kes neile seda pakuksid. Rääkimata siis efektiivsest täiendõppest töötutele ja nende töölerakendamisest.